

Biblioteksplan för Norbergs kommun

Antagen av kommunstyrelsen 2019-11-25, paragraf 287

Inledning

Syftet med biblioteksplanen är att stärka biblioteksverksamheten, ge struktur för viktiga utvecklingsområden och tydliggöra folk- och skolbibliotekens gemensamma uppdrag.

Planen är ett styrdokument som förankrar verksamheten på politisk nivå. Den ska vara i linje med andra kommunala styrdokument och klart definiera bibliotekets uppdrag och dess roll i samhället.

Styrdokument

- Bibliotekslagen (2013:801)

En viktig utgångspunkt är §2: Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

- Skollagen (2010:800).
- Språklagen (SFS 2009:600)
- Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724)
- IFLA Global vision
- Vision 2025 för Norbergs kommun
- Regional biblioteksplan för Västmanland 2019-2022
- Barnkonventionen
- Skolans och förskolans läroplaner
- Agenda 2030
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- UNESCO:s och IFLA:s folk- och skolbiblioteksmanifest
- Nationell biblioteksstrategi

Bibliotekslagen ger de offentligt finansierade biblioteken en väsentlig funktion för att i praktiken säkra och utveckla demokratin. Information ska tillgängliggöras utan inskränkningar. Det handlar om att göra ett urval av medier och arrangemang, som bidrar till att det samlade utbudet är fritt, allsidigt och angeläget för många.

Folkbiblioteket säkerställer detta genom aktiv omvärldsbevakning, inköp och gallring. I fokus står varje människas rätt att skaffa sig kunskap och bilda sig en åsikt. Biblioteksverksamheten präglas av en öppenhet för olika perspektiv att se på världen.

Ansvar och mål

Norbergs folkbibliotek och skolbibliotek är underordnat kommunstyrelsen, sektorerna Demokrati och samhällsutveckling och Barn- och utbildning.

Biblioteksplanen ska följas upp vart fjärde år. Ansvaret för uppföljning ligger hos Demokrati- och samhällsutvecklingsutskottet och Barn- och utbildningsutskottet. I en årlig verksamhetsplan konkretiseras de utvecklingsarbeten som presenteras i biblioteksplanen. Ansvaret för verksamhetsplanens utarbetande och årliga revidering ligger hos biblioteksansvarig i samarbete med bibliotekets personal.

Biblioteksplanen bygger på Norbergs kommunvision 2025: "Den växande kommunen som är tillgänglig, trygg och utvecklande för alla. Mångfald är den självklara drivkraften för tillväxt och utveckling".

I Kommunstyrelsens mål för perioden 2016-2019 finns flera områden där biblioteksverksamheten bidrar till en positiv utveckling.

- I Norberg tas allas förmåga tillvara och det finns goda möjligheter till ett livslångt och livsvitt lärande.
- I Norberg finns ett brett utbud av fritids- och kulturupplevelser samt möjlighet till ett aktivt och varierat föreningsliv för alla.
- Invånarna är delaktiga i samhällsutvecklingen och kan påverka den egna livssituationen.
- I Norberg har alla invånare en god hälsa med attraktiva och hälsosamma boendemiljöer.

Beskrivning av kommunens biblioteksverksamhet

Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas egna deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information. Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället¹.

Folkbibliotekets verksamhet riktar sig till alla invånare i kommunen oberoende personens ålder, språk, utbildning, etnicitet, ekonomi, kön, politiska eller religiösa övertygelser eller

¹ Unescos folkbiblioteksmanifest 1994

social status. Biblioteket är den självklara platsen för läsning, upplevelser, inspiration, information, lyssnande, intryck, möten och dialog.

Biblioteket ligger centralt i Norberg. Det har öppet 30 timmar i veckan för allmänheten samt har en tidningsavdelning som är öppen ytterligare 2 timmar om dagen, en total öppettid på 40 timmar i veckan.

Norbergs kommunbibliotek är sedan 2018 ett integrerat folk- och skolbibliotek eftersom skolan inte har bibliotek i sina egna lokaler. Kommunen har anställt en bibliotekarie på 35 % som ansvarar för skolbiblioteket. Under förutsättning att ekonomiska medel avsätts kommer denna verksamhet att fortsätta. Skolan har tillgång till biblioteket med skolbibliotekarien som pedagogisk resurs för bokprat, lektioner i källkritik och bibliotekskunskap kl. 9-12 tisdag-fredag. När biblioteket är öppet för allmänheten sköter lärare och klass sig själva. Utöver det ska skolbibliotekarien och lärare samarbeta kring läsfrämjande arbete med gemensam planering.

Tisdag till fredag kl. 9-12 är biblioteket öppet även för grupper från förskolan.

Bibliotekspedagogen är en pedagogisk resurs och aktiv i läsfrämjande syfte. Det pågår även ett arbete med att inrätta biblioteksrum på förskolor i kommunen. Tallens förskola var först ut och det nya förskolebiblioteket invigdes där i maj 2019.

Biblioteket erbjuder service i form av bokdepositioner efter önskemål. Depositionerna transporteras sedan till respektive skolor och förskolor. Bibliotekspersonalen köper ofta in titlar efter lärarnas önskemål. Folkbiblioteket står i nuläget för kostnaderna för medieinköp, urval och packning.

Även Bergslagens folkhögskola och NVU (SFI och vuxenutbildning) använder folkbibliotekets allmänna service och erbjuds t.ex. visningar och bokprat.

Folkbiblioteket stödjer kommunens distansstuderande på högskolor och universitet genom fjärrlån av kurslitteratur och hjälp med informationssökning. Bokcirklar för vuxna får stöd i sin verksamhet bl.a. genom fjärrlån. Årligen görs ca 450 fjärrinlån från andra bibliotek och lika många fjärrutlån av våra medier.

Boende inom äldreomsorgen erbjuds anpassade medier, t.ex. talböcker, som distribueras till de som så önskar. Biblioteket har även en boksnurra för utlån på Björkängens äldreboende.

Genom servicen Boken kommer ges möjlighet till personligt hembesök med leverans av medier. Människor som på grund av sjukdom, funktionshinder eller hög ålder inte kan ta sig till biblioteket själva kan nyttja den tjänsten.

Via Myndigheteten för tillgängliga medier (MTM) ger biblioteket service till låntagare med olika funktionsnedsättningar, t.ex. dyslexi. Det är en verksamhet som bedrivs på daglig basis

och som ökar i takt med att information om detta når ut. Många skolelever nyttjar den tjänsten och det är folkbiblioteket som sköter administrationen.

Folkbiblioteket medverkar till bredden av fritids- och kulturupplevelser i Norberg vilket är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv. Det har även en viktig roll i att erbjuda stöd till särskilt utsatta människor, t.ex. de som drabbats av psykisk ohälsa. Genom att stötta och vägleda till kunskap och information bidrar biblioteket till ökad hälsa hos våra kommuninvånare.

Utgångspunkter för biblioteksutveckling

Folkbiblioteket har sina rötter i folkbildningen och arbetar med språkutveckling, kunskapsförmedling och livslångt lärande. Det är en betydelsefull kulturarena i vårt lokala samhälle och det är viktigt att det fortsätter att utvecklas som en mötesplats – tillgänglig för alla. Skolbiblioteket är inte i första hand ett fysiskt rum utan ett pedagogiskt verktyg. Utredningen till nationell biblioteksstrategi har publicerat flera forskarrapporter som med stark empirisk evidens visar hur rätt bemannade och utrustade skolbibliotek främjar elevernas lärande.

I Norbergs kommun bor ca 5800 invånare från 70 olika länder och här talas ett 30-tal språk. Behoven av språkstimulans, mångspråkig litteratur och interkulturella möten är stora.

Under flyktingkrisen 2015-2017 tog Norberg emot ett stort antal asylsökande och låg på andra plats i landet i antalet asylsökande per invånare. Många sökte sig till biblioteket och trycket var stort på att få språkhjälp, samhällsinformation och medier som var anpassade efter var och ens behov.

Flyktingkrisen satte bibliotekens verksamhet i blyxtbelysning. För asylsökande kännetecknas den första tiden i Sverige av en stor osäkerhet i mötet med ett främmande informationslandskap². Biblioteket i Norberg var drivande i arbetet med att bilda nätverk kring arbetet gentemot asylsökande och startade bl.a. språkkafé.

Under denna period blev det uppenbart hur viktigt det är att biblioteket är tillgängligt för alla. Det visade sig även vara ett kraftfullt verktyg för relationsbyggande, över ålders-, etnicitets- och språkgränser. Med rätt stöd kan biblioteket fortsätta verka för integration och inkludering i vårt samhälle.

² Bjarne Stenquist. *Kliv fram! : bibliotek, segregation och integration*. Stockholm: Kungliga biblioteket, Nationell biblioteksstrategi. s. 23, tillgänglig: http://nationellbiblioteksstrategi.blogg.kb.se/files/2018/05/Kliv_fram_webb.pdf (hämtad 2019-09-17)

Ett viktigt redskap är samtalen och bemötandet. Biblioteket är en trygg, välkomnande och icke-diskriminerande plats utan konkurrens eller trösklar. Det är samhällsintresse att utveckla och understödja denna typ av institutioner³.

En väg till ökad tillgänglighet är utökade öppettider och att införa meröppet. Det sista innebär att bibliotekskortet ger människor tillgång till bibliotekslokalen, medier och teknik även på tider då biblioteket inte är bemannat. Detta kräver satsningar på personalresurser och ny teknik.

I ett litet samhälle som Norberg har sammanhållning och sammanhang stor betydelse för att motverka sociala klyftor. Tillgången till olika medier (för språk- och kunskapsutveckling) och en inspirerande miljö som *främjar dialog* är oerhört betydelsefullt.

Sedan 2016 har biblioteket arbetat aktivt med att förnya och modernisera biblioteksrummet. Det är ett arbete som fortlöper. Sliten inredning har börjat ersättas med ny och en ljuddämpande matta har lagts in. Biblioteksrummet har blivit öppnare. Med hjälp av sökt bidrag från Statens kulturråd har vår Barn- och ungdomsavdelningen fått ett lyft och utformats för att inspirera till möten, dialog och lärande.

Vid sidan av migration och integration är digitaliseringen den faktor i omvärlden som har störst påverkan på bibliotekets verksamhet. Den går snabbt.

Många människor står helt eller delvis utanför det digitala samhället. Biblioteket har en viktig pedagogisk uppgift i att bidra till att den digitala inkluderingen ökar.

I dagens kunskapsbaserade och digitaliserade samhälle ställs allt högre krav på individens förmåga att kunna värdera olika texter. Den digitala kompetensens betydelse i dagens samhälle är jämförbart med skriv- och läskunnighetens betydelse för människor i övergången från jordbrukssamhälle till industrisamhälle.

Demokratiutveckling och digitalisering är sammankopplade. Biblioteket uppmuntrar människor att investera i kunskap, vilket stärker både enskilda människors och samhällets utveckling. Men biblioteken behöver rustas för att ha kapacitet och tillräckligt uppdaterad kunskap för att stödja intresset för bildning, upplysning, forskning i en digital samtid⁴.

Utmaningarna är särskilt stora för personer med funktionsnedsättning, med bristande språkkunskaper eller med kort utbildning.

³ Stenquist. *Kliv fram! : bibliotek, segregation och integration*. s. 38

⁴ Eric Fichtelius, Eva Enarson, Krister Hansson, Jesper Klein & Christina Persson (red.). *Den femte statsmakten*. Stockholm: Kungliga biblioteket, Nationell biblioteksstrategi,(2017), s. 23

Målbilder för biblioteksverksamheten

Målbild 1: Folkbiblioteket är en demokratisk och tillgänglig mötesplats

Här finns utrymme för både stillhet och studiero liksom för aktiviteter som inspirerar till bildning och kreativitet. Biblioteket som en mötesplats ger fri och jämlik tillgång till kunskap och information, enligt det allmänna biblioteksväsendets uppdrag om demokrati och fri åsiktsbildning.

Åtgärder:

- Arbetet med att utveckla och modernisera bibliotekslokalen fortsätter. Detta ska anpassas efter olika målgrupper
- Biblioteket öppnar lokalen för mer kreativitet och skapande

Nyckeltal: Antal besökare, antal aktiviteter

Målbild 2: Biblioteksverksamheten har ett brett utbud av medier och tjänster

Medieanslaget värnas och värdesäkras. Personer som har ett annat modersmål än svenska eller som talar något av de nationella minoritetsspråken⁵ har tillgång till anpassat material. Biblioteket arbetar aktivt med att synliggöra aktuella samhällsfrågor med hjälp av våra medier, fysiska och digitala.

Åtgärder:

- Det digitala biblioteket synliggörs, exempelvis genom skyltning av QR-koder
- Folkbiblioteket utformar en medieförsörjningsplan
- Arbetet med mångfald, jämställdhet, hbtq och interkulturella perspektiv i bibliotekets olika tjänster och aktiviteter, ex. medieinköp, utvecklas
- Ett ökat samarbete med olika aktörer när det gäller programverksamhet
- Regelbunden dialog med kommunens integrationskoordinator kring interkulturella frågor
- Folkbiblioteket arbetar aktivt för att främja litteraturens ställning genom t.ex. författarbesök

Nyckeltal: Medieutlån, både fysiskt och digitalt, antal arrangemang

Målbild 3: Norbergs kommun- och utbildningsbibliotek

Biblioteksverksamheten i Norberg är en infrastruktur för det livslånga lärandet och stödjer människors behov av kunskap, information och bildning. NVU och Bergslagens folkhögskola

⁵ Finska, Meänkieli, Samiska, Romani chib och Jiddish

är självklara samarbetspartners i detta. Biblioteket har en viktig pedagogisk roll i att guida i informationsflödet och stimulera till ett källkritiskt förhållningssätt.

Åtgärder:

- Upprätta samarbetsavtal med NVU och Bergslagens folkhögskola
- Erbjuder workshops i MIK⁶ i samarbete med vuxenutbildning och föreningar
- Verka för bildning hos våra invånare genom att erbjuda bokträffar och föreläsningar

Nyckeltal: Antal lärotillfällen

Målbild 4: Öppenhet – delaktighet – samverkan

Biblioteksverksamheten präglas av öppenhet. Invånarnas idéer och behov är centrala drivkrafter för det som händer på folkbiblioteket. Dialogen med kommuninvånare pågår löpande – ibland i biblioteksrummet, ibland på andra platser. Biblioteket använder sig av medskapande metoder som utgår från användarnas behov.

Åtgärder:

- Folkbiblioteket stödjer invånarnas delaktighet i den samtida kultur- och samhällsdebatten
- Kompetensutveckling för personal i medskapande metoder

Nyckeltal: Antal aktiviteter

Målbild 5: Den lokala identiteten

Biblioteksverksamheten bidrar till att stärka den lokala identiteten. Norberg har en rik kulturhistoria som biblioteket arbetar aktivt för att lyfta fram och synliggöra.

Åtgärder:

- Lyfta fram medier och material med lokal anknytning, ex. genom utställningar, teman, visningar och föreläsningar.
- Fortsätta ge lokala författare utrymme att i biblioteket möta sina läsare

Nyckeltal: Antal aktiviteter

⁶ Medie- och informationskunnighet

Målbild 6: Tillgänglighet för alla

Biblioteksverksamheten är tillgänglig för alla. Folkbiblioteken stödjer invånarnas möjlighet att ta del av samhällets e-tjänster. Lokalerna och bibliotekets service är anpassade och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Biblioteket har metoder för att erbjuda medier och tjänster till personer som inte kan ta sig till biblioteket, t.ex. genom Boken kommer och egen nedladdning via MTM⁷. Litteratur erbjuds i de format och på de språk invånarna talar och läser, inklusive de nationella minoritetsspråken.

Åtgärder:

- Utökad samarbete med SPF och PRO kring biblioteksservice till äldre, t.ex. Digitalt kafé eller läsombud.
- Verka för att synliggöra tjänster såsom egen nedladdning, Talboken kommer och appen Legimus
- Folkbiblioteket ska initiera regelbunden dialog med företrädare för äldreomsorg och verksamheter för personer med funktionsnedsättning

Nyckeltal: Antal aktiviteter och arrangemang

Målbild 7: Skolbiblioteksverksamheten har en större roll i elevernas kunskapsutveckling

Den gemensamma verksamhetsplanen revideras varje år. Biblioteket ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. I verksamheten ingår att väcka läslust, fantasi och nyfikenhet hos elever och lärare, t.ex. genom bokprat och författarbesök. Centralt för skolbiblioteksverksamheten är MIK som bidrar till att eleverna lär sig hitta, kritiskt granska, tolka och värdera information.

Åtgärder:

- Skolbibliotekarien deltar i skolans planeringsmöten: 1 planeringsträff per stadie och termin
- Skolan och folkbiblioteket samverkar gällande medier och digital utveckling

Nyckeltal: Antal klassbesök och aktiviteter

Målbild 8: Folkbiblioteket och förskolan samverkar i läsfrämjande insatser

I förskolans läroplan Lpfö 18 gällande från 1 juli 2019 står ” Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till

⁷ Myndigheten för tillgängliga medier

högläsning och samtala om litteratur och andra texter. Bibliotek och förskolan samverkar i olika läsfrämjande satsningar som gagnar barns språkutveckling.

Åtgärder:

- Biblioteket kallar till träffar med förskolans personal för gemensam planering av läsfrämjande arbete minst 2 ggr/termin
- Förskolan besöker biblioteket med barngrupper varje termin

Målbild 9: Alla har tillgång till ett språk

Att behärska ett språk är en nyckel till utveckling och självförverkligande. Läsning är viktigt för att öka ordförrådet och utveckla språket. Dessutom stärker läsning fantasin, ökar omvärldskunskap och bidrar till utveckling av empatisk förmåga. Bibliotekets lässtimulerande arbete ska börja i barnets tidiga åldrar via föräldrar och andra vuxna i barnens närhet. Barn och ungdomar med behov av stöd liksom barn och ungdomar med annat modersmål än svenska ska ägnas särskild uppmärksamhet.

Åtgärder:

- Information till föräldrar om läsningens betydelse för språkutveckling
- Läsfrämjande aktiviteter för barn, unga och deras föräldrar t.ex. Läsgame
- Samverkan med andra verksamheter, föreningar och regionen
- Läsfrämjande insatser för personer med utländsk härkomst

Nyckeltal: Antal träffar, aktiviteter

Samarbeten

Folkbiblioteket ingår sektorn i Demokrati- och samhällsutveckling med gemensam verksamhetsplanering. Vi samverkar med kommunens allmänkultur kring planering och utförande av olika arrangemang, bl.a. författarbesök och konserter. Bibliotekspedagogen medverkar regelbundet vid aktiviteter på Nya lapphyttan, ex. visningar. I bibliotekets lokaler finns informationsmaterial för turister samt information och medier om Norbergs historia och kulturmiljöer. Vi samverkar med fritidsgården UNKAN kring arrangemang, bl.a. under skolloven.

Samarbete med socialtjänsten

Vi planerar att i framtiden ha ett fördjupat samarbete med socialtjänsten och en dialog kring biblioteksverksamheten.

Samarbete med förskolan

Folkbiblioteket och Norbergs förskolor har gemensam, läsfrämjande planering. I den ingår att öppna förskolebibliotek vid Norbergs förskolor, där Tallens förskola var först ut.

Bibliotekspedagogen deltar i arbetsgruppen för start av förskolebibliotek samt planering av den verksamhet bedrivs där. Biblioteket bidrar med fortbildning för personal i barnlitteratur.

Samarbete med skolor

Förutom att ge låneservice, referensservice, visningar och bokprat till NVU:s och Bergslagens folkhögskolas elever och lärare, så samarbetar vi kring arrangemang, bl.a. Kulturkalas. Det hålls på hösten och då står hela husets dörrar öppna för besökare.

Samarbeten med institutioner och föreningar

Familjecentralen är ett samarbete mellan Region Västmanland, Svenska kyrkan och Norbergs kommun. Folkbiblioteket medverkar i arbetsgruppen där verksamheten planeras och i utbildningar för personalgruppen. Personal från biblioteket har sång, dans och bokprat i läsfrämjande syfte med barn och föräldragrupper.

Samverkan med BVC sker via träffar för föräldragrupper där bibliotekspedagogen deltar. Via biblioteket transporteras även gåvoböcker som en BVC-sköterska delar ut vid hembesök hos familjer.

Folkbiblioteket bedriver verksamhet för barn på fritiden, t.ex Läsgame. I samverkan med Svenska kyrkan och UNKAN planeras lovverksamhet av olika karaktär, exempelvis "lärande pyssel" och författarbesök.

LIONs bidrar varje år till ett läsfrämjande arbete genom att sponsra inköp av en gåvobok till alla 2-åringar inskrivna i Norbergs förskolor. Hembygdsföreningen är också delaktiga i detta arbete genom att låna ut en korvvagn med gubbe i ett årligt arrangemang.

Samverkan med Kvinnoakademien i Norberg sker via ett årligt arrangemang på Internationella kvinnodagen den 8 mars.

Via Arbetsförmedlingen tas praktikanter och extratjänster emot med regelbunden basis.

Folkbiblioteket har regelbunden kontakt med Rädda barnen och får information angående asylsökandes situation i Norberg.

Bibliotek i Västmanland

Sedan 2015 pågår ett samverkansprojekt, Bibliotek i Västmanland, mellan folkbiblioteken i alla kommunerna. Målet är att utveckla samverkan mellan kommunernas folkbiblioteksverksamhet i länet. Detta kopplar mot 11 § och 14 § i Bibliotekslagen. Syftet är att öka servicegraden och tillgängligheten till bibliotekstjänster i hela länet. Även sjukhusbiblioteket inom Region Västmanland ingår i delar av samarbetet.

Projektets målområden omfattar upphandling av RFID, biblioteksdatasystem och webbplats, gemensamt mediebestånd med hållbara transporter av medier mellan kommunerna, lånekort, databaser, kompetensöverföring samt marknadsföring.

Under 2019 ska ett nytt webbaserat biblioteksdatasystem, Koha, och en gemensam webbplats implementeras i alla kommuner. Koha är redan driftsatt i Norberg, i maj 2019 migrerades hela vår bibliotekskatalog. I samband med byte av system går också alla folkbiblioteken in i det nationella samarbetet Libris för att tillhandahålla katalogposter, vilket skedde vid årsskiftet 2018/19 i Norberg. Grundutbudet ska vara lika för alla kommunerna. På den gemensamma webbplatsen ska invånarna kunna hitta ett utbud av medier, evenemang, databaser och annan information. Här kommer även biblioteksanvändaren att kunna nå sina sidor för att låna om och reservera medier. Webbplatsen kommer att ha stor betydelse för marknadsföring av biblioteken.

Även E-böcker och e-ljudböcker tillhandahålls via en gemensam plattform för folkbiblioteken i Västmanland.

Uppföljning och giltighetstid

Ansvar för uppföljning av biblioteksplanen ligger på Demokrati- och samhällsutvecklingsutskottet samt Barn- och utbildningsutskottet. DSU har det övergripande ansvaret för uppföljning av planen. Biblioteksplanen gäller 4 år framåt från och med kommunstyrelsens antagande av planen.

Bibliotekslagen (2013:801)

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen.

Lag (2017:768).

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.